

TALOUSARVIOALOITE 95/2013 vp

Määrärahan kohdentaminen päihdeäitien pakkohoitoon

Eduskunnalle

Syntymättömälläkin lapsella on tietyt oikeudet YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan. Yhä useampi syntyvä lapsi on kuitenkin äidin päihteiden käytön vuoksi vammautunut tai sairastunut vakavasti — näiden lasten oikeudet eivät ole toteutuneet.

Arvioiden mukaan noin 6 prosenttia raskaana olevista suomalaisnaisisista on alkoholin suurkuluttajia. Tämä merkitsee Suomessa vuosittain yli kolmeatuhatta päihteille altistunutta sikiötä. Suomessa syntyy vuosittain noin 600 lasta, joilla on sikiöaikaiseen alkoholialtistukseen liittyviä oireita. Lisäksi erilaisten päihteiden — alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden — sekakäyttö on tavallista. Näin ollen yksittäisen päihteen osuutta ja vaikutuksia sikiövaurioihin on useasti vaikea arvioida. Päihteiden vuoksi syntyvät kehitysvammat olisivat kuitenkin estettävissä. Jos äiti ei raskausaikana käytä alkoholia tai muita päihteitä, niistä johtuvia sikiövaurioitakaan ei synny.

Lainsäädäntöä pitää muuttaa siten, että päihdeäidit voidaan määrätä pakolliseen hoitoon sikiön terveyden turvaamiseksi. Tähän tulokseen tuli myös sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä, joka jätti viime talvena raporttinsa raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistamisesta. Työryhmä päätyi suositamaan pakkohoittoa äärimmäisenä keinona silloin, kun kaikki muut keinot ovat osoittautuneet tehottomiksi. Lisäksi raskaana oleville päihdeongelmaisille pitäisi työryhmän mielestä säätää subjektiivinen oikeus päästä päihdehoitoon heti halutessaan.

Laki velvoittaa sosiaali- ja terveysalan työntekijät tekemään ennakoivan lastensuojeluilmoituksen heti, kun he saavat tietää raskaana olevan naisen käyttävän alkoholia tai muita päihteitä tai muuten vaarantavan syntyvän lapsen terveyden. Se ei kuitenkaan sisällä varsinaista pakkohoitopykälää.

Ennakoiva lastensuojeluilmoitus on tärkeä askel, jolla voidaan pelastaa lapsia vammautumiselta. Tämä edellyttää, että terveydenhoidolla on käytössään myös auttamis- ja hoitokeinoja niille ihmisille, joita ennakoiva ilmoitus voi koskea. Henkilökunnan on hallittava perusteet ennakoivan lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, ja niiden on oltava samat koko maassa.

Ennakoiva lastensuojeluilmoitus ei ole kuitenkaan riittävä keino lapsen oikeuksien turvaamiseksi. YK:n yleissopimuksen mukaan valtioiden tulee taata mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle. Lapsen etu tulee asettaa kaikessa päätöksenteossa etusijalle. Lapsella on sopimuksen 24 artiklan mukaan oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan. Tätä edistää viime kädessä parhaiten mahdollisuus päihdeongelmaisten odottavien äitien pakkohoitoon ohjaamiseen. On väitetty, ettei päihdeäitien pakkohoidosta ole hyötyä. On kuitenkin kiistaton tosiasia, että syntymättömän lapsen edut pakkohoidoista turvaisi. Pakkohoido ei välttämättä paranna äidin päihderiippuvuutta. Päihderiippuvuuden poistamiseksi voidaan tarvita myös muita sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä. Pakkohoidolla voi olla myös ennalta

ehkäisevä vaikutus. Tietoisuus pakkohoidon mahdollisuudesta saattaisi joidenkin äitien kohdalla lopettaa päihteiden käytön heidän tullessaan raskaaksi.

Talousarviossa tulee kohdentaa rahaa päihdeäitien pakkohoidon suunnitteluun. Myös tarvittavat lainsäädännölliset toimenpiteet on hoidettava, jotta päihdeäitien pakkohoito on mahdollista.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta lisää valtion vuoden 2014 talousarvioon momentin 33.03.63 perusteluihin maininnan, että määrärahaa osoitetaan 1 000 000 euroa päihdeäitien pakkohoidon suunnittelun ja toteutuksen aloittamiseen.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2013

Pertti Hemmilä /kok